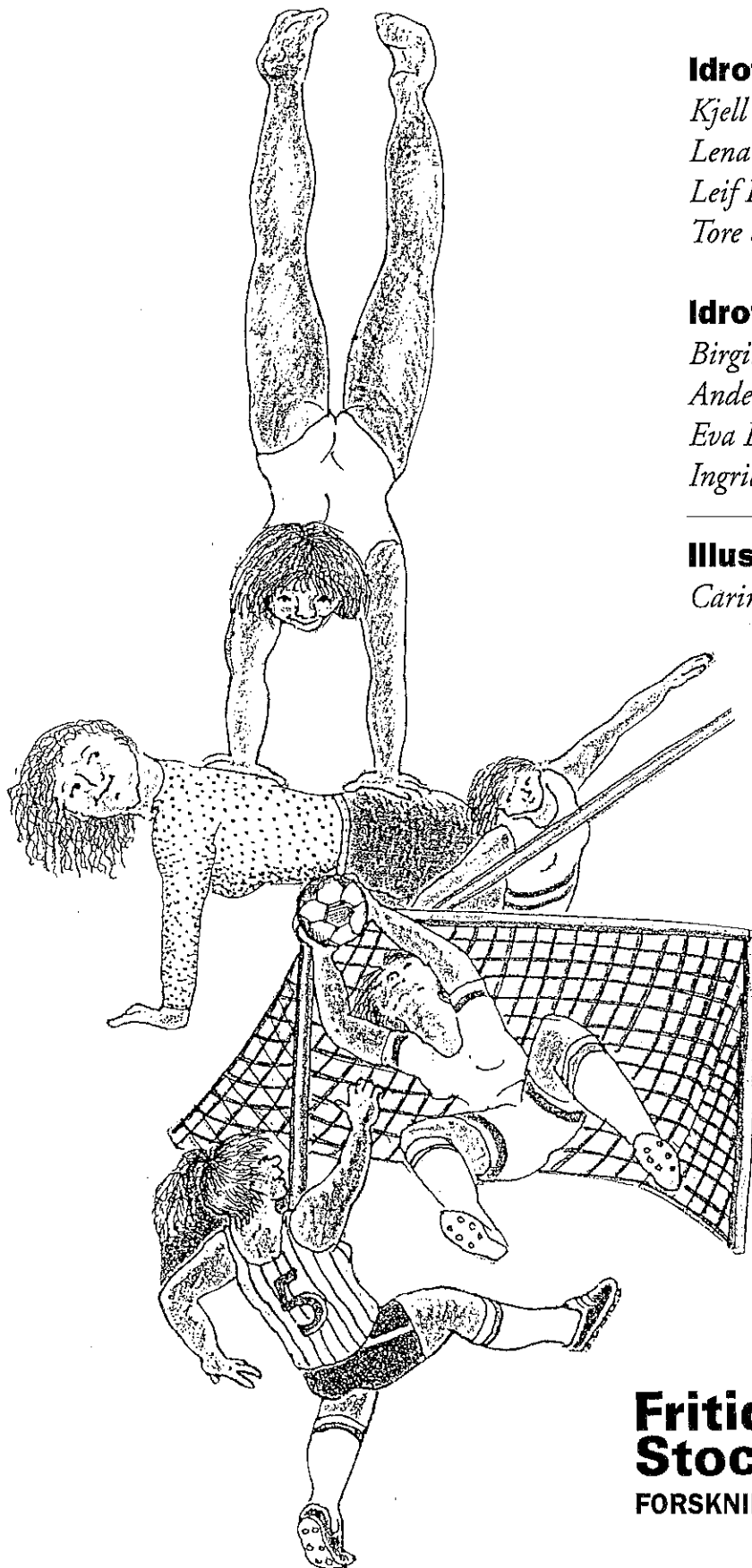

HANDLINGSPROGRAM

för flickors idrott

Idrott inomhus

Kjell Gyllensten

Lena Nyberg

Leif Persson

Tore Söderström

Idrott utomhus

Birgitta Bergkvist

Anders Berlin

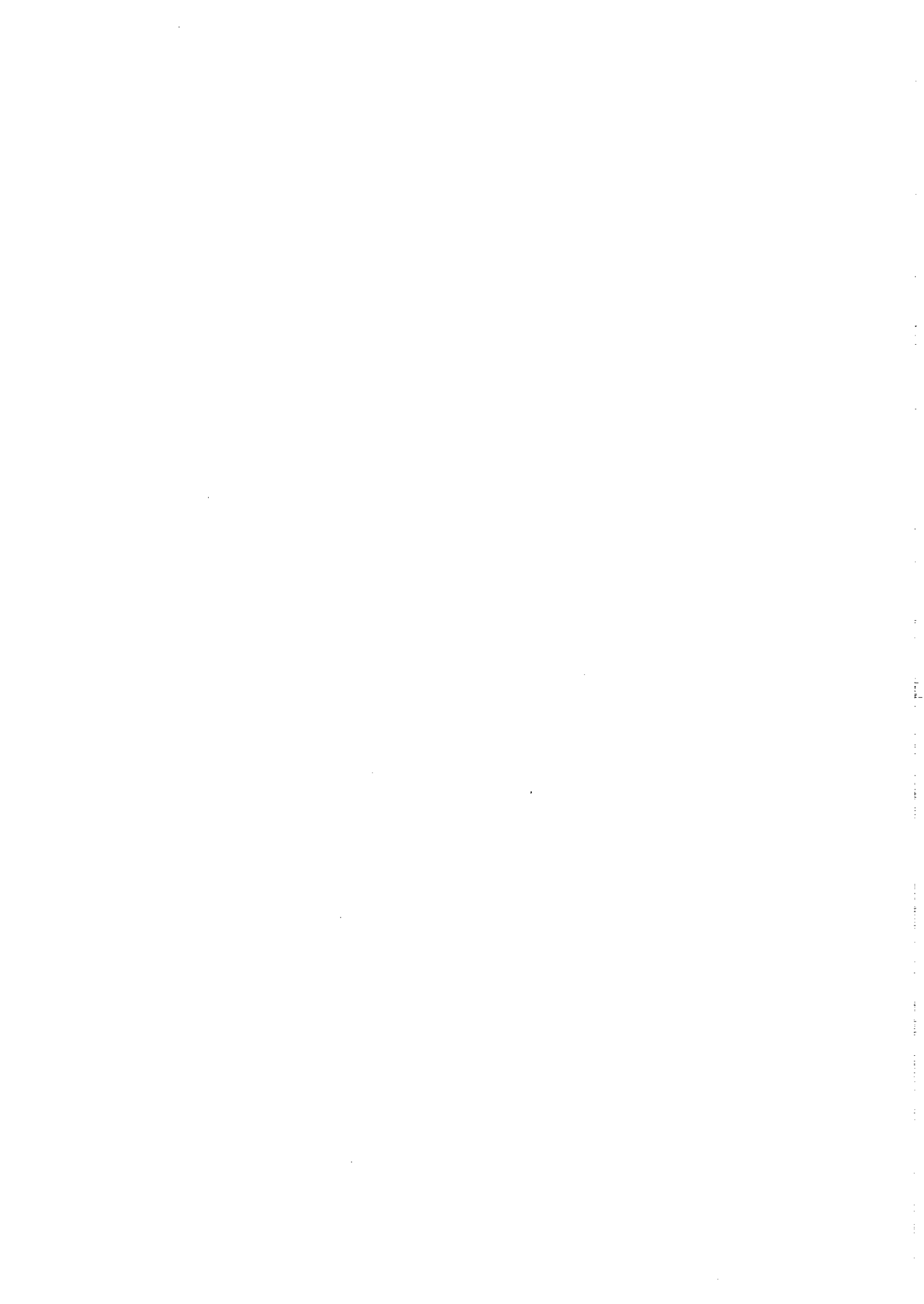
Eva Figoni

Ingrid Mogren

Illustration

Carin Beije

FORSKNINGSENHETENS FÖRORD

I det forskningsprojekt som sociologiska institutionen vid Stockholms universitet och Fritid Stockholm drev under perioden 1984-1989 tillsammans med fritidsförvaltningarna i Göteborg, Norrköping, Västerås och Eskilstuna framkom att flickor missgynnas av de ekonomiska satsningarna som kommunerna gjorde. Flera av kommunerna fattade som en konsekvens av detta beslut om att flickor i fortsättningen ska prioriteras.

För att undersöka dels vad som hänt med flicksatsningarna under perioden 1985-1992 dels utarbeta program för att flickorna ska få en större del av de ekonomiska satsningarna beslöt nämnderna i de i forskningsprojektet deltagande kommunerna att tillsammans med Malmö kommun starta ett sk "flickprojekt". Medel till projektet utgår bl a från civildepartementet. Projektet kommer att pågå fram till 1995.

Som ett första led i projektet har vi kartlagt vilka erfarenheter det finns av flicksatsningar. Dessa erfarenheter finns redovisade i bl a Diana Petterssons rapport "Fritidsmetodik för tjejer".

I ett andra steg har resultat från nya undersökningar om pojkars och flickors fritidsvanor presenterats i bl a följande rapporter:

- * Janhammar, A, **Pojkars aktivitet-Flickors passivitet?**
- * Elofsson, S, **Vad söker ungdomar i idrotten?**
- * Elofsson, S, **Varför är ungdomar med i idrottsförening?**

Steg tre i flickprojektet har varit att utarbeta konkreta handlingsprogram inom följande områden:

- Fritidsgård
- Parklek
- Fältverksamhet
- Idrott utomhus
- Idrott inomhus
- Vår Teater
- Friluftsverksamhet

Förutsättningar och direktiv för gruppernas arbete finns redovisade i:

*Blomdahl m fl, Att förverkliga de politiska målen- Flickprojektet.

I den här rapporten presenteras resultaten från arbetsgruppen för idrott inomhus respektive idrott utomhus. För innehållet i rapporten svarar författarna själva.

Stockholm den 25 november 1995

Ulf Blomdahl
Forskningsledare
Fritid Stockholm

c Fritid Stockholm och författarna
ISBN 91 86 768-52-2

IDROTT INOMHUS

Gruppens uppdrag har bestått i att utarbeta förslag så att programområdet "inomhusidrott" bättre svarar mot flickornas intressen och behov och att analysera om programområdet utifrån ett flickperspektiv skall ha mer eller mindre pengar i förhållande till andra programområden. Den viktigaste målgruppen är 10-18 åringar.

Inledning

I det statistikmaterial som redovisas i förutsättningarna för steg 3 i Flickprojektet påvisas att andelen kvinnor är 55% i stadens simhallar och 45% i sporthallar/gymnastiksalor. Utbudet i simhallarna bör därmed ganska väl redan i dag svara mot flickornas intressen och behov, alternativt är de den del i utbudet som i alla fall bäst uppfyller detta kriterium vad avser fritidsförvaltningens utbud inom idrottsprogrammet. Detta hindrar dock inte att utbud, lokaler och kanske även personalens förhållningssätt även i dessa anläggningar kan behöva förändras och förbättras för att på ett bra sätt svara mot flickornas (och även pojkarnas) behov.

Nedan listar gruppen, utifrån deltagarnas erfarenheter och samlade kunskaper, efter kontakter med de olika inomhusförbunden och med ovan redovisade statistik som stöd, ett antal förslag för att göra stadens anläggningar på inomhussidan mer attraktiva och bättre anpassade och tillgängliga för flickor och flickors verksamhet (utan inbördes prioritering). Allmänt kan konstateras att det stora flertalet av de åtgärder som föreslås är av den karaktären att de förhöjer anläggningens värde för alla som brukar den, även för männen/pojkarna. De föreslagna åtgärderna ger, som gruppen ser det, en bättre anläggning för såväl flickor som pojkar.

Förslag

Gruppen har, för att få en enkel och överskådlig struktur på texten, valt att redovisa förslagen till åtgärder och förändringar med följande indelning:

1. Styrning av pengar
2. Lokaler och miljö
3. Aktiviteter
4. Bokningsorganisationen/tidstilldelningen i anläggningarna
5. Utbildning/information

1. Styrning av pengar

I Blomdahls studie över vilka anläggningar som gymnasieeleverna anser att det bör finnas mer av i Stockholm finns både bland killar och tjejer en klar prioritering av sporthallar. Tjejerna vill ha mer utrymme i hallarna för gymnastik, work-out, dans, budo-sporter och styrketräning. Mot bakgrund av detta bör i arbetet med investeringar och övrig budget göras en klar prioritering av sporthallar och även simhallarn, vilka kommer på andra plats bland de anläggningar som tjejerna anser att det bör finnas fler av.

En mycket stor del av tillgängliga investeringsmedel går idag till nödvändiga åtgärder i anläggningarna för att de överhuvudtaget skall fungera och finnas kvar i utbudet. I investeringsprogrammet skall göras en klar prioritering av flickors verksamhet och skapande av bra "flickmiljöer", efter avsättning av de nödvändiga investeringar som kontinuerligt krävs för att allmänt upprätthålla en god lokalförvaltning. För att uppnå detta föreslår vi att en särskild, riktad och öronmärkt "flickpott" årligen avsätts, på exempelvis 10% av investeringsmedlen, för tjejsatsningar och då främst på hallsidan, vad gäller inomhusidrotten. Medel för att genomföra tjejsatsningen på sikt bör på något sätt tillföras befintlig investeringsbudget. I övrigt bör naturligtvis, utöver dessa medel, ske en så jämn fördelning som möjligt med avseende på gynnande av tjejer /killar. Inventariemedel bör disponeras för inköp av mattor till budosporterna och driftmedel bör disponeras för att stödja "flickevenemang", som gymnastik, work out, dans och budosporter i hallarna. Vad gäller varmbaden så är ju tjejerna redan idag "överrepresenterade". En satsning i den riktning som föreslås i vårt material torde kunna ge en allmän höjning av "bruksvärdet" i varmbaden och därmed ge en ökning av besökarantalet och en höjning av anläggningarnas intäkter.

Referensanläggningar bör skapas på vardera hall och badsidan, där satsningar enligt gruppens förslag prioriteras eller redan är genomförda. Mot referensanläggningen mäts sedan övriga anläggningar som ett stöd för fortsatt flick-prioritering och styrning av "flick-potten" på investeringssidan. Utöver referensanläggningar, bör bildas en *referensgrupp* för som bevakar flick-satsningen både vad gäller "potten" och allmän fördelning av investerings-, underhålls-, och inventariemedel.

2. Lokaler och miljö

- Anpassning av lokalerna för tjejverksamhet/tjejeers behov i stadens inomhusanläggningar, med t e x specialgolv för dans (övning och evenemang) och gymnastik

(trupp och RSG), med anpassad belysning, musikanläggning med god kvalitet och bra akustik i rummet, tillgång till spegelväggar, trevlig miljö med gröna växter, varma färger etc. Vid nybyggnation, reparationer etc är det viktigt att tänka på att anpassa lokaler, golvytor m m med tanke på att uppnå en flexibel användning.

- Trevliga; ljusa, funktionella och välstädade omklädningsrum, med varma färger, med fungerande hårtorkar, gott om speglar och kanske sminkbord e d för tjejerna. Möjligheter till avskilt/enskilt ombyte skall finnas för de som så önskar.
- Välstädade och fräscha omklädningsrum, duschar, tvagningsutrymmen och bastur. Det skall finnas tillgång till varm dusch.
- Trevlig miljö i baden med gröna växter, varma färger och inte minst skall det vara fräscht och välstädat. Vilstolar och utsmyckning i badhallarna, t e x väggmålningar.
- Tillmötesgående, trevlig, serviceinriktad och välutbildad personal. Endast kvinnlig personal på kvinnliga avdelningen i simhallarna.
- Tjejiddrott bör företrädesvis förläggas i bemannade hallar
- Viktigt att det finns ordentligt belysta och öppna vägar till och från anläggningarna.

3. Aktiviteter

- "Work"- verksamhet t e x 2 ggr/vecka för ungdomar upp till 18, med inriktning på rekrytering av tjejer (men även killar i verksamheten) på ungdomsprioriterad tid och till reducerat pris, gärna i samarbete med fritidsgårdar i närområdet.
- Möjlighet till särskild tjejmotion i motionsrummen för unga företrädesvis föreningslösa tjejer upp till 18 år, kanske med "egen" ledare via fritidsgård eller förening. Stående bokning t e x 2-4 tim/vecka. Inriktning på "work-out", jazz-dans, självförsvar.
- Vattengymnastik till reducerat pris på attraktiv tid för flickor upp till 18 år.

- Work, gym och övriga friskvårdsaktiviteter till reducerat pris för flickor upp till 18 år.
- Riktad verksamhet till invandrar-tjejer i invandratäta områden.
- Olika temaverksamheter eller riktade verksamheter i främst baden, t e x "pool-disco", modevisningar m m, gärna i samarbete med annan barn&ungdomsverksamheter i närområdet, fritidsgårdar, lokala föreningar m fl.

4. Bokningsorganisationen/tidstilldelningen i anläggningarna;

Organisation för kontinuerlig uppföljning av;

1. Fördelning av tider mellan förbunden. Vilka förbund minskar/ökar, bör något förbund ha mer/mindre tid i förhållande till sin verksamhet och i förhållande till övriga förbund.
  2. Fördelning av tider inom förbunden. Sker en rättvis/riktig fördelning mellan pojk- och flicktid. Prioriteras barn&ungdom 16.00-20.00?
- Uppföljningssystem måste tas fram för uppföljning av dels nyttjade tider gentemot bokade tider, dels för uppföljning av att en riktig prioritering av åldersgrupper och kön görs.
  - Sanktionsmöjligheter behövs gentemot de förbund och de klubbar som inte följer beslut rörande prioritering av tjejverksamhet och prioritering av barn och ungdom mellan kl. 16.00-20.00 i anläggningarna.
  - Ingen utomhusverksamhet i hallarna (fotboll etc)
  - Förtur vid bokning av evenemang inom "flickidrotter", t e x dans , gymnastik.
  - Förtur för tjejidrotter till intressanta evenemangsanläggningar.
  - Tjejverksamhet/tjejidrott, träning på ordinarie tider skall vara prioriterad verksamhet gentemot tävling för andra grupperingar.
  - Tider även för mindre tävlingsinriktad verksamhet i stadens hallar.

I diskussionerna kring tidsfördelning och bokning i anläggningarna och övrigt stöd till idrotten bör skiljas på den utpräglade, framförallt publika elitidrotten och övrig idrottsverksamhet, även om skiljelinjen ibland kan vara svår att dra. En publikdragande elit är nödvändig och önskvärd inom de allra flesta idrotter, som en förutsättning för rekrytering inom just den idrotten. Skickliga elitidrottare/elitserielag är dessutom en mycket bra reklam för Stockholm och för

idrotten. Här är ju även funktionen av skådespel mycket framträdande. Stockholm bör värna om sina elitidrottare/elitlag och ge dem goda förutsättningar att verka. I möjligaste mån bör det undvikas att sätta upp motsättningar mellan elitidrott och bredden/ungdomsidrotten. Båda är delar av samma mynt och båda skall ges goda förutsättningar att bedriva verksamhet.

Med "elitidrott" menar vi här lag och idrottare i respektive idrotts "högsta" serie, eller för individuella idrotter, idrottare i svensk och gärna också i internationell toppklass.

I en diskussion om prioritering av medel inom barn och ungdomssektorn bör idrotten prioriteras framför annan, ej lagreglerad verksamhet och i en ytterligare förlängning bör flickidrotten prioriteras framför pojkidrotten tills vi uppnår en jämn fördelning av spenderade resurser.

5. Utbildning/information

- All personal på stadens anläggningar skall genomgå kundmottagningsutbildning.
- Arbetsledare och personal vid anläggningarna bör erbjudas utbildning i hur vi når en optimal användning av ytorna i sim- och idrottsanläggningarna.
- Utbildning av ledare för "tjej-verksamheter" (Ex.vis work-out eller riktad verksamhet till invandrartjejer etc).
- Ytterligare information måste riktas till politiker och allmänhet om idrotten och idrottens villkor. Informationen om att idrotten/idrottsrörelsen, i och på stadens anläggningar, både i organiserad och oorganiserad form, är den största och viktigaste delen av stadens frivilliga barn- och ungdomsverksamhet, måste intensifieras. Stadens beslutsfattare men också allmänheten måste hållas välinformerade om att det är av stor vikt att staden till en rimlig kostnad för brukarna kan tillhandahålla väl fungerande anläggningar som är anpassade för idrott för både flickor och pojkar, inte minst ur ett folkhälsoperspektiv.
- Det behövs utbildning kring tjejjers önskemål och behov, i avsikt att åstadkomma nödvändiga attitydförändringar, för att kunna uppnå ett jämlikt utnyttjande av de resurser som läggs ned i stadens idrottsanläggningar.

- Förvaltningen behöver informera berörda "flickgrupperingar" om de målsättningar som antas och de omdisponeringar som kommer att göras av investerings-, inventarie-, och driftmedel för att på så sätt skapa tryck utifrån för att uppnå ett snabbt genomförande.
- Förvaltningen måste ge föreningarna, i kommande anläggningsråd och vid tecknande av brukarmedverkansavtal, i uppdrag att bevaka att beslutade flicksatsningar genomförs.
- Förvaltningen bör arbeta för en idémässig och praktisk samordning mellan idrottskulturen och andra kulturella uttrycksformer i samhället för att på så sätt stärka den kvinnliga representationen i stort.

Arbetsgruppens sammansättning

Gruppen har bestått av;

- Lena Nyberg** - badmästare/friskvårdare, GIH-badet,
Kjell Gyllensten - driftchef inomhusidrott Söder/sydväst, f d områdeschef för inomhusidrott, region Söderort
Leif Persson - arrangemangsenheten, f d utvecklings- och utredningssekreterare, region Västerort och
Tore Söderström - utredningssekreterare, idrottsbyrån, samordnare inomhusidrotten.

Gruppens arbete har huvudsakligen genomförts under 1993.

Notförteckning

1. Blomdahl U., Buhre U., Dannert E., Olofsson K, "Att förverkliga de politiska målen - Flickprojektet".

IDROTT UTOMHUS

Begreppet "Idrott utomhus" står dels för idrottsanläggningar som Fritid Stockholm driver och dels för anläggningar som Fritid Stockholm äger, men som drivs av andra med bidrag från fritidsnämnden.

Fritid Stockholm (i fortsättningen FS) driver själv de flesta idrottsplatser, bollplaner, sportfält, strand- och friluftsbad. En skidbacke ägs av FS men drivs av entreprenör. Fyra ridanläggningar ägs av FS och hyrs ut till ridskolor. En skjutbana, ett segelflygfält och en motorgård erhåller anläggningsstöd. Tennisbanor finns på vissa idrottsplatser och ett antal banor drivs av föreningar. På vissa anläggningar finns konstfrusen bandybana, ishockeybana och/eller ishall.

Endast ridanläggningar nyttjas till största delen av flickor/kvinnor. En anledning till detta kan antas vara att idrottsaktivitet utomhus hör till manlig tradition och att män genom tiderna stått för utformning av aktivitetsytor och regler för aktiviteterna.

Flickor/kvinnor har hittills inte påverkat aktivitetsformer eller utbud i någon större utsträckning vilket inverkar på det faktiska nyttjandet.

"Folkrörelse betecknar sig själv idrottsrörelsen med motiveringen att den är resultatet av många människors behov och initiativ; den är skapad och formad i basen av många människors vilja och fantasi; den bygger på en bas av medlemsinflytande och ansvar. Detta är en sanning med modifikation. Så sent som 1977 uppgick kvinnorepresentationen i beslutande organ i genomsnitt till 6 % på central nivå."

"Kvinnors deltagande har skett på männens villkor. En verklig folkrörelse blir idrotten först när kvinnorna får ett inflytande som motsvarar deras delaktighet i den aktiva rörelsen."

Ur idrottens jämställdhetsplan

Att konkret fundera på vad som kan göras för att förbättra flickors villkor i utomhusidrotter har lett till flera omfattande och övergripande resonemang, men också till förslag på konkreta åtgärder. Arbetsgruppen anser att problematiken är densamma oavsett vilket område i samhället som granskas, dvs flickor/kvinnor anses ha en underordnad ställning och mindre viktiga önsknings- och behov än pojkar/män. Samhällets resurser fördelas och prioriteras därefter.

Det är värt att notera att FS inte kan detaljstyra innehållet i den verksamhet som bedrivs av idéella föreningar.

Hur fördelas kommunens resurser?

Under ett antal goda år har det varit möjligt att bejaka föreningslivets önsknings om fler och bättre anläggningar. Konjunkturen har vänt och nedskärningar är nödvändiga. Vilka ges utrymme i befintliga utomhusanläggningar, får pojkar och flickor lika stort del av de resurser som finns?

Stora idrotter med starka förespråkare ställer höga krav på tillgång till anläggningar. Hur påverkas möjligheterna för andra idrotter genom dessa krav och hur påverkas förvaltningens investerings- och driftbudget?

- * Gör synligt hur stor del av både investerings- och driftbudget som avsätts för respektive kön genom att räkna på varje anläggningstyp med så kallade nyckeltal (hur ser det faktiska användandet ut, hur är könsfördelningen i den nyttjande idrotten?).
- * Prioritera utifrån målet att ge båda könen lika stor del av resurserna, inte mest till den som skriker högst.

Har intresserade flickor sämre tillgång till anläggningar och resurser än pojkar?

Verkligheten visar att dam- och flicklag har lägre prioritet än herr- och pojklag inom samma idrott, vilket lätt kan förändras genom medveten styrning av tidsfördelningen. Både flickor och pojkar, damer och herrar vill ha tillgång till fler anläggningar och tider. Det råder brist på både tider och välutrustade anläggningar!

"Förändrade upplåtelsevillkor som gynnar damidrotten bör också genomföras."

Ur fritidsnämndens handlingsprogram för idrott

Flickors ökade idrottsintresse utgör i flera fall ett hot mot etablerad pojkerksamhet, i synnerhet då flickor och pojkar konkurrerar om tillgång till ett begränsat antal tider.

Det är mycket svårt att ifrågasätta eller väga det befintliga utbudet (som i sig faktiskt är både riktat till och bra för pojkar) mot verksamhet speciellt riktad till flickor.

Utrymmet för att utveckla eller skapa ny verksamhet för flickor är minimalt/obefintligt.

"Flickor och pojkar, kvinnor och män, ska ges lika möjlighet att utöva sin idrott"

Ur idrottens jämställdhetsplan

- * Definiera en rättvis prioritetsordning vid fördelning av tider till idrotten.
Vi anser att samma bedömningsgrunder skall gälla för flickidrott som för pojkidrott vad gäller fördelning av tider, kvalitativt och kvantitativt. I de fall utövare av "lika värde" konkurrerar om tid, låt flickorna komma i första hand!
- * Gör synligt vilken prioritetsordning som gäller inom respektive idrott. Ställ krav på idrotterna att fördela sina tider rättvist.
- * Bevaka fördelningen av tider genom årliga statistiska uppgifter om nyttjandet.

Vad har flickor för behov (i anläggningar) som skiljer sig från pojkarnas?

Det är svårt att lista behov som skulle vara unika för flickor. Att kunna fika och sitta och prata i anslutning till träningsplatsen är önskningar som både flickor och pojkar har. Renare omklädningsrum, fler toaletter, speglar och eluttag för hårtorkar är sådant som ger en mer attraktiv miljö för båda parter, men kanske för flickor i synnerhet.

- * Definiera en "flicknorm", dvs. vad som ska uppfyllas för att anpassa anläggningar, motions-spår etc till flickor:

Förvaltningen föreslås tillsätta en arbetsgrupp som arbetar fram den "flicknorm" som ska användas vid ny- och ombyggnationer m.m.

Fritidsnämnden har beslutat att anlägga en idrottsby vid Stora Mossen. En hall för tennis, golf, bowling m m ska uppföras vid befintlig ishall och isrink vid Stora Mossens idrottsplats. Vi hoppas att "flicknormen" är framtagen i tid för att kunna påverka utformningen av detta projekt.

Är tävlingsidrott mycket mer värdefull än motion och friskvård?

Trenden har gått mot allt mer specialiserad tävlingsidrott. Stora idrotter förlänger säsongen för att kunna hävda sig i internationell konkurrens. Seriespel utvidgas och ligger till grund för nästan all verksamhet, liksom tillgången till hallar och anläggningar. Öppen ungdoms- och motionsverksamhet får litet utrymme.

För flickor är steget från motionsaktivitet till tävling oftast mycket längre än för pojkar. Ur en bra breddverksamhet för flickor kan tävlingsintresset växa sig starkt. Utbudet på våra anläggningar motsvarar inte fullt ut flickors intressen.

- * Utred anläggningars "hälsoperspektiv" samt förhållandet motionsidrott - tävlingsidrott.

Mot bakgrund av att flickor, enligt samstämmiga undersökningar, föredrar motionsidrott framför tävlingsidrott måste tillgängligheten till anläggningarna öka för sådan verksamhet genom t ex mer av allmänhetens åkning på isbanorna. Motionsidrotten måste få bättre stöd.

Vi anser också att mer information ska gå ut om att det faktiskt är tillåtet och t.o.m. önskvärt att anläggningar används av flickor för spontanidrottande på ej bokade tider.

- * Utred alternativa användningsområden av idrottsanläggningar. T ex kan möjligheten att förlägga fritidsgård och lekpark i anslutning till idrottsplatsen utredas.

Vad har idrottens ekonomiska system för konsekvenser för flickor?

En förändring av detaljerna i verksamhetens utformning är beroende av ideella drivkrafters motivation och inställning. Ekonomiska motiv har stor betydelse. Idag får föreningar som tävlings- och elitsatsar bättre tider, bättre anläggningar, bättre ekonomi osv. Självklart prioriterar många föreningar aktiviteter som har hög status och sådant som genererar resurser tillbaks till föreningen.

- * Undersök vilka konsekvenser det blir för flickor när föreningar själva ska ta över och driva anläggningar.
- * Bevaka "flickors intressen" i avtalsskrivningar (vid t ex föreningsdrift av anläggningar).

Föreningslivet är känsligt för påverkan, vi ser att t ex små förändringar i bidragssystem kan påverka hela uppläggnings av föreningars verksamhet.

Det är viktigt att bidragen utformas så att flickor kan gå igenom sin pubertet med idrottsintresset i behåll. Tävlings- och prestationsinriktningen, som är norm, leder till att många tonårsflickor väljer bort föreningsidrotten.

* Se till flickors intressen och utveckling vid utformande av bidragsregler.

Fritidsnämnden har beslutat om nya bidragsregler.

Förvaltningens förslag grundar sig på att följande villkor tillgodoses:

- Generella bidrag lika för alla
- Stödet inriktas på framför allt barn och ungdom
- Flickors behov av fritidsverksamhet tillgodoses
- Krav på demokratiska principer för verksamheten
- Möjligheter till insatser i stadsdelar med lågt fritidsutbud
- Möjlighet till insatser för resurssvaga grupper
- Inget stöd till kommersiell verksamhet
- Gynnande av ett mångsidigt fritidsutbud
- Ansvar för sin egen fritid
- Lokalt förankrad verksamhet
- Stimulera hälsa, rekreation och motion

Den största förändringen är att det lokala aktivitetsbidraget (bidrag per person och tillfälle) ersätts av ett bidrag per aktiv medlem för ett begränsat antal aktivitetstillfällen. De föreningar som vill aktivera sina medlemmar utöver denna basnivå får själva finansiera dessa kostnader. Föreningar med hög aktivitetsnivå (antal pass per person och vecka) som t ex simklubbar påverkas mest av beslutet.

Vad innebär då de nya bidragsreglerna för flickor? Generellt sett blir pojkar och flickor likställda bidragsmässigt. Tidigare har pojkar erhållit större del av aktivitetsbidraget eftersom de i allmänhet deltar vid fler aktivitetstillfällen än flickor.

Tidig specialisering och höga träningsdoser i unga år borde minska. Möjligheterna att engagera sig i flera olika aktiviteter borde öka.

Vi ska inte blunda för att ett syfte med de nya bidragsreglerna är att sänka de totala kostnaderna för förvaltningen. Risken finns att det blir flickorna som får "betala".

Om föreningar får sämre ekonomiska villkor och tvingas skära ned kan flickors aktiviteter hamna i ännu hårdare konkurrens.

Behövs speciellt riktat stöd till utvecklingen av flickors idrottsvillkor?

FS ger föreningslivet ett specialtt flickbidrag genom Stockholms Idrottsförbunds "Projekt Stockholmstjejer" (fd Kvinnlig Idrott). Det möjliggör både speciell utbildning av framför allt kvinnliga ledare och ett idrottsläger för mellanstadieflickor. Läget genomförs den första sommarlovsveckan. Då får 100 mellanstadieflickor lekfullt bekanta sig med ett tiotal olika idrotter. Syftet är att flickorna ska få ett brett idrottsintresse och våga prova olika saker.

Dessutom får ett antal utvalda föreningar ekonomiskt stöd för att under en försöksperiod satsa på utveckling av sin egen verksamhet till flickors fördel. Här har inriktningen ändrats med åren. Från rekrytering av flickor till idrotter, över elitsatsningar för att skapa förebilder, genom massiva utbildningsinsatser, till rekrytering av kvinnliga ledare.

Idag finns ett medvetande om flickors och pojkars likhet och olikhet. I framtiden används förhoppningsvis resurserna till att utveckla befintliga verksamhetsformer och till att etablera nya speciellt flickinriktade aktiviteter.

Det här är ett unikt och uppskattat stöd som verkar för en förändring i den riktning som fritidsnämndens politiker uttalat. Bidraget sänks från 740' kr till 500' år 1994!

"Specialsatsningar som stöttar en jämställd utveckling inom idrotten är också en väg som Fritid Stockholm vill tillämpa"

Ur fritidsnämndens handlingsprogram för idrott

* Fortsätt avsätta ekonomiska medel till utveckling av flickors idrott.

Hur stor är egentligen viljan till förändring?

Personal, ledare och beslutsfattare kan fås att snabbare ändra inställning till flickors verksamhet genom medvetandehöjande information och utbildning.

Det gäller också att definiera vad som är speciell och relevant kunskap om flickor och flickors idrottsliga beteende. Den ska ses som en kompetenshöjande kvalitet, jämställd med andra meriter.

Flickor måste mötas av en välkomnande attityd på t ex anläggningar.

- * Alla utbildningsinsatser som vänder sig till idrottsplatspersonal ska innehålla en del som ger ökad kunskap om flickors önskemål och förutsättningar.
- * Informera och utbilda personal och beslutsfattare.
- * Utforma belöningsystem för personal/allmänhet för bra flicksatsningar, t ex "Årets idrottsanläggning" eller "Årets tjejsatsning".
- * Utlys idétävling för anläggningar - idrottsföreningar "Hur kan anläggningar anpassas till flickor?"

Under senare år är det främst ett större specialförbund som utmärkt sig som direkt avvisande till flickors idrottande. Samtidigt är det ett av de förbund som erhåller störst subvention från samhället. De åsikter, om flickors rätt att spela hockey, som Ishockeyförbundets ordförande gör sig till tolk för, får en att undra hur stor viljan är att förändra den rådande ordningen. De idéer som genomstrålar förvaltningens idrottspolitiska handlingsprogram är inte förenliga med fortsatta sanktioner och bidrag i oförminskad skala till något förbund med sådan inställning.

- * Undersök förändringsviljan hos politiker, högre idrottsdignitärer, massmedia etc. genom att uppdra åt elever på idrottsskola att göra specialarbete om attityder och förändringsberedskap.

Är idrottsrörelsen beredd att förändra sin verksamhet?

För att få en uppfattning om detta kan ett försök genomföras. Genom att erbjuda exempelvis fotbollförbundet en anläggning för enbart flickfotboll under en försöksperiod ges flickorna en möjlighet att utveckla sin idrott utan påverkan av den manliga tävlingsnorm som styr idag. Det förutsätter att FS undantar en idrottsplats från ordinarie bokningsrutiner.

Specialidrottsförbundet utser ett antal föreningar med uttalat intresse för att utforma en framtida flickverksamhet utifrån de regler och villkor som de aktiva flickorna efterfrågar. Vidare ger FS möjlighet till annan utformning av aktivitetsytor, storlek på mål och andra förändringar som kan bli aktuella.

Frågan som vi vill ha svar på är: Hur kommer verksamheten att se ut om flickor själva får fria händer att utveckla ett spel.

Det är nödvändigt att öka kunskapen om hur idrottsföreningar vill utforma flickverksamheten om möjligheten ges och inga begränsningar föreligger. En försöksverksamhet som den här kort beskrivna skulle kunna ge oss kunskap om vad vi egentligen måste göra för att bejaka den kvinnliga idrotten, dels den rent tävlingsmässiga men även den mer motionsinriktade.

Ett projekt av denna karaktär behöver tid till förberedelser och samordning. Man bör ge de medverkande föreningarna möjlighet att återgå till sin ursprungliga verksamhet efter avslutat försök mm. Detta är, som vi ser det, ett problem som lätt går att lösa om FS initierar och driver idén mot t ex fotbollförbundet.

På detta sätt utmanar vi den organiserade idrotten att ge ifrån sig en reaktion på hur viljan egentligen är till en förändring från gängse modell till något som kan kallas idrott på flickors villkor. FS kan då med den kunskapen sannolikt mer exakt svara upp mot de krav på förändringar av befintliga utomhusanläggningar som anses nödvändiga för att ge flickorna ett större utrymme och en större del av resurserna.

- * Erbjud ett specialförbund en anläggning för enbart flickverksamhet på flickors egna villkor under en försöksperiod.

Att förändra den fysiska och psykiska miljön för flickor är relativt lätt!

Sammandrag av arbetsgruppens förslag till flicksatsningar

Resonemangen om flickor och utomhusidrott har utmynnat i ett antal förslag som för tydlighetens skull återges i samlad form.

Se till att regler för tidsfördelningen följs (rättvis fördelning av tillgängliga tider).

Förändra miljön på idrottsanläggningar så att den motsvarar de berättigade krav som flickor formulerar.

Satsa på mindre tävlings- och prestationsinriktad verksamhet i anläggningarna. Bredda utbudet med mer motionsverksamhet och alternativa aktiviteter med tonvikten lagd på flickors intressen. Skapa möjligheter att utforma ytor, redskap och regler utifrån flickors önsknings.

- * Gör synligt hur stor del av både investerings- och driftbudget som avsätts för respektive kön.
- * Prioritera utifrån målet att ge båda könen lika stor del av resurserna.
- * Definiera en rättvis prioriteringsordning vid fördelning av tider till idrotten.
- * Gör synligt vilken prioriteringsordning som gäller inom respektive idrott. Ställ krav på idrotterna att fördela sina tider rättvist.
- * Bevaka fördelningen av tider genom årliga statistiska uppgifter om nyttjandet.
- * Definiera en "flicknorm", dvs. vad som ska uppfyllas för att anpassa anläggningar, motions-spår etc till flickor.
- * Utred anläggningars "hälsoperspektiv" samt förhållandet motionsidrott - tävlingsidrott.
- * Utred alternativa användningsområden av idrottsanläggningar.
- * Undersök vilka konsekvenser blir det för flickor när föreningar själva ska ta över och driva anläggningar.
- * Bevaka "flickors intressen" i avtalsskrivningar (vid t ex föreningsdrift av anläggningar).
- * Se till flickors intressen och utveckling vid utformande av bidragsregler.
- * Fortsätt avsätta ekonomiska medel till utveckling av flickors idrott.
- * Alla utbildningsinsatser som vänder sig till idrottsplatspersonal ska innehålla en del som ger ökad kunskap om flickors önskemål och förutsättningar.
- * Informera och utbilda personal och beslutsfattare.
- * Utforma belöningsystem för personal/allmänhet för bra flicksatsningar, t ex "Årets idrottsanläggning" eller "Årets tjejsatsning".
- * Utlis idétävling för anläggningar - idrottsföreningar "Hur kan anläggningar anpassas till flickor?"
- * Undersök förändringsviljan hos politiker, högre idrottsdignitärer, massmedia etc.
- * Erbjud ett specialförbund en anläggning för enbart flickverksamhet på flickors egna villkor under en försöksperiod.

Arbetsgruppen för flickors idrott utomhus

Birgitta Bergkvist, Anders Berlin, Eva Figoni, Ingrid Mogren

Litteraturförteckning

- Annerstedt, C, **Kvinnidrottens utveckling i Sverige**, 1983, Liber förlag
- Bengtsson, A, **Lekmiljö - livsmiljö**, 1981, A. Bengtsson och L. Stegeland Förlag AB
- Blomdahl, U, Elofsson, S, **Stockholmarnas och Västeråsarnas utnyttjande av idrotts och motionsanläggningar**, 1987, Forskningsenheten vid Fritid Stockholm
- Dahlgren, A & R, **Kom igen flickor**, 1990, JÄMFO
- Fredriksson, E, Holmberg, K, **Idrott på lika villkor?**, 1992, Stockholms Universitet
- Fritidsnämndens handlingsprogram för idrott**, 1993
- Idrottens Forskningsråd, **Kvinnor och idrott**, 1988, Riksidrottsförbundet
- Janhammar, A, **Pojkars aktivitet flickors passivitet?**, 1993, Forskningsenheten vid Fritid Stockholm
- Mogren, I, Trösel, L, **Att spränga gränser**, 1993, SISU idrottsböcker
- Nilsson, N, **Busarna i lekplatsdebatten: tekniker, politiker, mammor!**, 1970, Bo Cavefors Bokförlag
- Nordiskt Elittränarforum, **Att vara kvinna och idrottsman**, 1991, SISU/RF
- Norén-Björn, E, **Lek, lekplatser, lekredskap**, 1977, Liber Förlag
- Olofsson, E, **Har kvinnorna en sportslig chans?**, 1989, Umeå universitet
- Olofsson, E & Wester-Wedman, A, **Kvinnorna och idrotten**, 1990, JÄMFO
- Pettersson, D, **Fritidsmetodik för tjejer**, 1991, Forskningsenheten vid Fritid Stockholm
- Statens Ungdomsråd, **Tjejer mot killar**, 1993, SUR
- Stockholmsidrotten, **Vår idrott - i ny tid**, 1993, Stockholms idrottsförbund
- Sveriges Riksidrottsförbund, **Barn- och ungdomsidrott**,
- Sveriges Riksidrottsförbund, **Idrottens Jämställdhetsplan inför 90-talet**, 1989, RF
- Zäll, I, **Visst platsar du**, 1984, Utbildningsproduktion Malmö
- Zäll, I, **Du platsar inte - Tyvärr!**, 1982, Liber Förlag

Publicerade rapporter från FRITID STOCKHOLMS Forskningsenhet

1995-09-01

- Blomdahl, U DELTAR INVANDRARUNGDOMAR I FRITIDS-
OCH KULTURUTBUDET I MINDRE
UTSTRÄCKNING ÄN INFÖDDA SVENSKA
UNGDOMAR?
En studie av stadsdelen Navestad i Norrköping 1986
Beställes från Norrköping fritidsförvaltning. Tel:
011/15 00 00
- Blomdahl, U ERFARENHETSVERKSTAN - en utvärdering.
Boken är en utvärderingsrapport om Erfarenhets-
verkstan(EV) i Stockholmsstadsdelen Sättra.
Fritid Stockholm 1984
- Blomdahl, U FOLKRÖRELSENA OCH FOLKET - med utblick
mot framtiden.
Carlssons förlag 1990. Tel. 08/11 23 49
- Blomdahl/
Elofsson FRITIDS- OCH KULTURVANOR I ESKILSTUNA
En studie av årskurserna 1-9. 1987. Beställes från
Eskilstunas fritidsförvaltning
Tel. 016/10 19 19
- Blomdahl/
Elofsson FRITIDSAKTIVITETERNAS KUMULATIVITET -
En prövning av en generell hypotes.
Sociologiska institutionen och Fritid Stockholm 1985
- Blomahl,U, "FRITIDEN I FRAMTIDEN" I
FRITID I SVERIGES KOMMUNER
Föreningen Sveriges kultur-och fritidschefer. 1994
tel 0320/172 60
- Blomdahl/
Claesson m.fl. FRITIDSGÅRDEN - dess besökare och framtid
Fritid Stockholm 1989
- Blomdahl, U GYNNAR DE OFFENTLIGA SATSNINGARNA PÅ
FRITIDSOMRÅDET DE REDAN GYNNADE ?
En granskning av budgetdepartementets utredning
i frågan.
Fritid Stockholm 1985
OBS! Utsåld - kan endast beställas i stencilupplaga i
enstaka exemplar.
- Blomdahl/
Elofsson/
Janhammar JA TILL OS-MEN BILDT SKA BETALA
Fritid Stockholm 1994
- Blomdahl, U KAN BEFINTLIGA UNDERSÖKNINGAR
ANVÄNDAS FÖR ATT GÖRA UTSAGOR OM
OFFENTLIGT RESURSUUTNYTTJANDE PÅ
FRITIDS- OCH KULTUROMRÅDET?
Fritid Stockholm 1987
- Blomdahl, U MYT, VERKLIGHET OCH FRAMTID
Fritid Stockholm 1990
- Blomdahl, U PM- ANGÅENDE OFFENTLIGT RESURS-
UTNYTTJANDE INOM FRITIDSOMRÅDET.
Fritid Stockholm 1990
- Blomdahl/
Elofsson STOCKHOLMARNAS OCH VÄSTERÅSARNAS
BIBLIOTEKSVANOR
En studie av den vuxna befolkningen. Fritid
Stockholm 1987
- Blomdahl/
Elofsson STOCKHOLMARNAS OCH VÄSTERÅSARNAS
FRITIDSVANOR
En studie av åldersgruppen 16-75 år. Tabellbilaga.
Fritid Stockholm 1987
- Blomdahl/
Elofsson STOCKHOLMARNAS OCH VÄSTERÅSARNAS
UTNYTTJANDE AV ÖPPEN VERKSAMHET
En studie av den vuxna befolkningen. Fritid
Stockholm 1987
- Blomdahl/
Elofsson STOCKHOLMARNAS OCH VÄSTERÅSARNAS
UTNYTTJANDE AV IDROTTS- OCH
MOTIONSANLÄGGNINGAR
En studie av den vuxna befolkningen.
Fritid Stockholm 1987
- Blomdahl/
Elofsson STOCKHOLMARNAS OCH VÄSTERÅSARNAS
UTNYTTJANDE AV PARKER OCH
GRÖNOMRÅDEN- En studie av den vuxna
befolkningen.
Fritid Stockholm 1987
- Blomdahl/
Elofsson UNGDOMAR-VÅLD-ORGANISERAD FRITIDS-
VERKSAMHET i Socialstyrelsens "Va säjer dom? -
Ungdomsforskarna." Utbildningsproduktion AB 1987
- Blomdahl/
Elofsson VILKEN FRITIDSVERKSAMHET VILL
STOCKHOLMARNAS OCH VÄSTERÅSARNAS
ATT KOMMUNERNA SKA SATSA PÅ?
En studie av den vuxna befolkningen. Fritid
Stockholm 1987
- Blomdahl, U VÄLFÄRDSMÄTNING INOM FRITIDS- OCH
REKREATIONS-OMRÅDET
Presentation, granskning och diskussion.
Fritid Stockholm 1979
- Claesson, Å FARSTA- UNGDOMARS FRITIDSVANOR
Fritid Stockholm 1988. Slutsåld
- Claesson, Å FLICKOR OCH DEN ORGANISERADE
FRITIDEN
Fritid Stockholm 1990
- Claesson, Å FLICKORS FRITID
Fritid Stockholm 1992
- Claesson, Å FRITIDS- OCH KULTURVANOR I ÖRN-
SKÖLDSVIK - en studie av grund och
gymnasieskolan.
Örnsköldsviks Kultur- och Fritidsförvaltning 1992
Tel 0660 / 880 00
- Claesson, Å FRITIDSVANOR I GÖTEBORG - en studie av
årskurserna 1-9. 1990
Beställes från Fritid Göteborg tel. 031/61 27 10
- Claesson, Å MANNEKÄNGUPPVISNING ELLER UTELEK?
En utvärdering av ett flickprojekt.
Fritid Stockholm 1988
- Claesson, Å TENSTA-UNGDOMARS FRITIDSVANOR
Fritid Stockholm 1988. Slutsåld
- Claesson, Å TRE ÅR MED BÅTSPORTGÅRDEN - En
utvärdering.
Lidingö kommun har profilerat sina fritidsgårdar.
Beställes från Lidingö fritidsförvaltning. 1988
Tel. 08/731 30 00

Elofsson, S **BEVÄPNAD ?** En studie av högstadie-och gymnasieelever. Fritid Stockholm 1995.

Elofsson, S **ENSAMBOENDE MÖDRARS FRITIDS- OCH KULTURVANOR**
Fritid Stockholm 1989

Elofsson, S **FÖR TRÖTT EFTER SKOLAN FÖR ATT ORKA UMGÅS?**
Fritid Stockholm 1994

Elofsson, S **HUR SKILJER SIG PRIVAT- OCH OFFENTLIGT ANSTÄLLDA VAD GÄLLER UTNYTTJANDE AV DET OFFENTLIGA FRITIDSUTBUDET?**
Fritid Stockholm 1991

Elofsson/
Andersson **HUR NÖJDA ÄR VUXNA MED FRITIDSUTBUDET I BORÅS?**
Borås kommun 1994. Tel 033/167380

Elofsson, S **HUR SKA VUXNAS FRITIDSVERKSAMHET FINANSIERAS? -En studie av vuxnas attityder i Borås**
Borås kommun tel 033/167380

Elofsson, S **KAN SOCIOLOGISKA BAKGRUNDSFAKTORER ELLER PSYKOLOGISKA MOTIVATIONSFAKTORER FRÄMST FÖRKLARA FRITIDSUTÖVANDET?**
Fritid Stockholm 1989

Elofsson, S **MÅSTE MAN TRIVAS SÄMRE NÄR MAN BLIR ÄLDRE ?**
Fritid Stockholm 1992

Elofsson, S **SEMESTERVANOR**
Fritid Stockholm 1989

Elofsson, S **VAD SÖKER UNGDOMAR I IDROTEN?**
Gustavsson-Florå, B
Fritid Stockholm 1994

Elofsson, S **VAD VILL FÖRÄLDRARNA ATT UNGDOMAR SKALL GÖRA PÅ FRITIDEN?**
Sett ur ungdomars perspektiv.
Fritid Stockholm 1991

Elofsson, S **VAD VILL UNGDOMAR GÖRA PÅ SIN FRITID?**
Fritid Stockholm 1992

Elofsson, S **VAD ÄR BARN OCH UNGDOMAR INTRESSERADE AV PÅ FRITIDEN?**
Fritid Stockholm 1992

Elofsson, S **VAD VILL SKOLUNGDOMAR I STOCKHOLM FÖRBÄTTRA?**
Fritid Stockholm 1992

Elofsson, S **VAD GER DITT LIV MENING? -ARBETE ELLER FRITID?**
Borås kommun tel 033/1773 80

Elofsson, S **VARFÖR ÄR UNGDOMAR MED I IDROTTSFÖRENING ?**
Fritid Stockholm 1994

Elofsson, S **VEM SKA FINANSIERA UNGDOMARS FRITIDSVERKSAMHE?** En studie av ungdomars åsikter
Fritid Stockholm 1994

Elofsson, S **VILKA BETYDER MEST FÖR VAD UNGDOMAR VILL GÖRA PÅ FRITIDEN - FÖRÄLDRAR ELLER KAMRATERNA?**
Fritid Stockholm 1990

Janhammar, A **POJKARS AKTIVITET, FLICKORS PASSIVITET?**
Fritid Stockholm 1993

Karlsson, P **NORRKÖPINGSELEVERNAS FRITIDSVANOR**
1987 Beställes från Norrköpings fritidsförvaltning
Tel. 011/15 00 00

Pettersson, D **FRITIDSMETODIK FÖR TJEJER**
Fritid Stockholm 1991

Pettersson, D **GÅRDSDEMOKRATI - PROJEKTET - En utvärdering.**
Fritid Stockholm 1989

Pettersson, D **VI BESTÄMMER TILLSAMMANS - En utvärdering av gårds-kooperativet i Navestad.**
1985
Beställes från Norrköpings fritidsförvaltning Tel: 011/15 00 00

Rapporterna kan beställas, om inte annat anges, från Fritid Stockholm.

Tel: 08-785 83 59 eller fax: 08-653 27 36

PUBLICERADE FÖRVALTNINGSRAPPORTER INOM RAMEN FÖR FORSKNINGSENHETEN

Andersson, T, **FRITIDS-OCH KULTURVANOR I BORÅS BLAND UNGDOMAR OCH VUXNA**
Borås kommun tel 033/167380

Blomdahl, U, **ATT UTVÄRDERA FRITIDSGÅRDSVERKSAMHET**
En handledning för gårdsföreståndare
Fritid Stockholm 1989

Mathiasson, P, **LÅT UNGDOMAR TA MAKTEN**
En handledning i gårdsdemokrati
Fritid Stockholm 1987

Prawitz, M, **PÅ VÄG MOT GÅRDSDEMOKRATI**
En handledning
Fritid Stockholm 1988

Prawitz m fl **FLICKROND PÅ FRITIDSGÅRD**
Fritid Stockholm 1995

